ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від __ _____ 20__ р.
№__

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
факультет ___ бізнесу та сфери обслуговування _____
(назва факультету)
кафедра _____інформаційних систем в управлінні та обліку_____
(назва кафедри)

Рекомендовано на засіданні кафедри __ інформаційних систем в управлінні та обліку___
26 серпня 2024 р.,
протокол № 8

Розробник: д.е.н., проф., професорка кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Ірина ЗАМУЛА

Житомир
2024

ЗМІСТ

Вступ……. 3

Тема 1. ***Ключові положення фінансового аналізу*** 6
Тема 2. ***Оцінка безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів*** 6
Тема 3. ***Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії*** 7
Тема 4. ***Аналіз інвестиційних можливостей підприємства*** 7
Тема 5. ***Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі*** 8
Тема 6. ***Аналіз конкурентоспроможності підприємства*** 9
Тема 7. ***Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі*** 9
Тема 8. ***Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства*** 9
Тема 9. ***Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку*** 9

Рекомендована література 10

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни є опанування аналітичної концепції фінансового капіталу та набуття практичних навичок аналізу фінансової і нефінансової інформації для обґрунтування бізнес-рішень як для постачальників фінансового капіталу, так і для менеджменту компанії. Дисципліна сприяє формуванню спеціалізованих знань, необхідних для наукової підтримки процесу прийняття управлінських рішень, орієнтованих на створення вартості бізнесу для стейкхолдерів.

Навчальна дисципліна "Фінансовий аналіз" дозволяє:

- досліджувати динаміку фінансового капіталу із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію;
- ідентифікувати та кількісно оцінювати ризики недосягнення фінансових цілей;
- обґрунтовувати ефективність використання фінансових ресурсів у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Завданням дисципліни є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про теоретичні та прикладні аспекти організації і здійснення фінансового аналізу. У процесі навчання здобувачі повинні опанувати:

- основи дослідницької діяльності в аналітичній сфері;
- принципи організації аналітичної роботи;
- методики і техніки фінансового аналізу;
- підходи до формулювання робочих гіпотез і вибору відповідних методів дослідження;
- навички збору, узагальнення та інтерпретації інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у фінансовій сфері.

У результаті вивчення дисципліни студенти здобудуть компетентності, необхідні для проведення власних фінансово-аналітичних досліджень і прийняття ефективних управлінських рішень у контексті забезпечення сталого розвитку бізнесу.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»:

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК03. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових

розрахунків.

СК05. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації.

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК11.Здатність брати участь у різних формах комунікації стосовно отримання, генерації і передачі інформації та знань в процесі надання професійних послуг.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» та освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»:

РН01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

РН08. Обґрунтовувати вибір оптимальної системи оподаткування діяльності суб’єкта господарювання на підставі діючого податкового законодавства.

РН09. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб’єктів господарювання на корпоративному рівні, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

РН14. Обґрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.

РН17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб’єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

РН20. Вміти застосовувати цифрові технології та інструменти для професійної комунікації та співпраці, обміну інформацією під час надання професійних послуг.

Програма навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722, шляхом включення актуальних питань сталого розвитку у теми занять та індивідуальні

завдання.

Здобувачам вищої освіти надається можливість отримати знання про принципи сталого розвитку, що дозволяє їм краще розуміти як інтегрувати принципи сталого розвитку в управлінські рішення та стратегії підприємства. Це сприяє підготовці кваліфікованих кадрів, які зможуть ефективно впливати на розвиток суспільства відповідно до принципів сталого розвитку.

При підготовці робочої програми використовувались окремі вимоги, представлені в силабусах для підготовки до здачі іспитів ACCA, а саме рівень 4 “Foundations in Financial Management (FFM)”.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні **Soft skills**:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;
- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;
- *керування часом:* уміння справлятися із завданнями вчасно;
- *гнучкість і адаптивність:* гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;
- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;
- *особисті якості:* креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. ***Ключові положення фінансового аналізу*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 2. ***Оцінка безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 3. ***Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 4. ***Аналіз інвестиційних можливостей підприємства*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 5. ***Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 6. ***Аналіз конкурентоспроможності підприємства*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 7. ***Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі*** (ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 8. ***Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства***

*(*ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

Тема 9. ***Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку (***ЗК06, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК09, СК11, РН01, РН09, РН14, РН17, РН20)

РЕКОМЕНДАЦІЇ
для проведення практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема 1. ***Ключові положення фінансового аналізу***

Мета – вивчити ключові положення фінансового аналізу.

Завдання для вивчення: Бізнес як система руху фінансових ресурсів. Роль фінансових потоків у діяльності підприємства. Динаміка фінансового середовища під впливом ринків і фінансових інститутів. Фінансова концепція капіталу. Сутність фінансового капіталу. Рух капіталу в межах бізнес-моделі підприємства. Фінансові цілі компанії. Узгодженість фінансових цілей із корпоративною стратегією. Фінансове планування та стратегічне управління. Фінансовий аналіз як управлінський інструмент. Три підходи до трактування фінансового аналізу. Роль і компетентності фінансового аналітика. Фінансова модель бізнесу як об’єкт аналізу. Структура і зміст фінансової моделі. Система показників для аналізу (менеджери, інвестори, кредитори). Аналіз інвестиційної діяльності підприємства. Показники ефективності інвестицій. Взаємозв’язок з довгостроковими фінансовими цілями. Джерела фінансування та їх характеристика. Класифікація форм фінансування. Вартість капіталу та структура фінансування. Аналіз зобов’язань та фінансових ковенантів. Роль фінансових та нефінансових показників. Основні фінансові коефіцієнти як база для оцінки зобов’язань. Ключові фінансові показники ефективності. Побудова системи фінансових індикаторів. Зв’язок із фінансовою звітністю та показниками сталого розвитку.

1. *Теоретичні завдання*: опитування за матеріалами лекції:
2. *Практичні завдання:* розв’язання завдань та кейсів.
3. *Самостійна робота*.

Практичне заняття № 2, 3

Тема 2. ***Оцінка безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів***

Мета − вивчити загальну схему оцінки безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів.

Завдання для вивчення: Припущення про безперервність діяльності у фінансовій звітності. Діагностика безперервності діяльності за фінансовою

звітністю. Прогнозування безперервності діяльності за фінансовою звітністю. Методи складання прогнозних фінансових звітів. Скорингові моделі оцінки імовірності банкрутства (моделі Аргенті та Дюрана). Виявлення ознак фіктивного банкрутства, приховування та доведення до банкрутства. Логістична Модель Банкрутства. Таємні Сигнали Банкрутства: Як Розпізнати Фінансову Катастрофу. Тестування ознак неплатоспроможності та ризику банкрутства компанії.

1. Перевірка домашнього завдання.

2. Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції

3. Практичні завдання.

4. Самостійна робота.

Практичне заняття № 4, 5

Тема 3. ***Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії***

Мета – вивчити порядок аналізу капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії.

Завдання для вивчення: Капітал підприємства як об’єкт управління. Економічна сутність капіталу. Цілі та принципи управління капіталом підприємств. Політика формування власного капіталу підприємства. Класифікація позикового капіталу підприємства. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства. Визначення вартості капіталу підприємства. Концепція левериджу та аналіз пропорцій структури джерел фінансування. Формування оптимальної структури джерел фінансування. Аналіз стійкості фінансового зростання бізнесу. Аналіз стійкості розвитку бізнесу. Оцінка ризикованості боргового навантаження на фінансування діяльності підприємства за двохфакторною моделлю DuPont. Аналіз джерел фінансування та оцінка їх вартості для компанії. Визначення "ціни" капіталу для підприємства.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання*: опитування за матеріалами лекції
3. *Практичні завдання*.
4. *Самостійна робота*.

Практичне заняття № 6, 7

Тема 4. ***Аналіз інвестиційних можливостей підприємства***

Мета – вивчити порядок аналізу інвестиційних можливостей підприємства.

Завдання для вивчення: Економічна сутність інвестицій та їх класифікація. Основи управління інвестиційною діяльністю підприємства. Фінансовий менеджмент інвестиційних проєктів. Інвестиційний проєкт як об’єкт управління. Вибір стратегії фінансування інвестиційних проєктів. Розробка

фінансової моделі проєкту. Критерії прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Фінансовий контролінг у реалізації інвестиційних проєктів. Управління фінансовими інвестиціями. Особливості формування та способи управління портфелем цінних паперів. Оцінка ефективності фінансових вкладень. Фінансова комунікація та інвестор рілейшнз в управлінні інвестиціями

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання*: опитування за матеріалами лекції
3. *Практичні завдання*.
4. *Самостійна робота*.

Практичне заняття № 8, 9

Тема 5. *Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі*

Мета – вивчити порядок оцінки вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі.

Завдання для вивчення: Основні види вартості бізнесу: Ринкова вартість – визначається на основі поточних ринкових умов. Балансова вартість – базується на даних фінансової звітності. Інвестиційна вартість – враховує інтереси конкретного інвестора. Оцінка за справедливою вартістю здійснюється на основі трьох підходів: ринковий; витратний; доходний. Метод вільних грошових потоків до фірми (FCFF) застосовується для: оцінки теперішньої вартості бізнесу; розрахунку термінальної вартості в постпрогнозному періоді. Оцінка гудвілу є актуальною при злиттях і поглинаннях для визначення нематеріальної доданої вартості бізнесу. Додаткові аналітичні інструменти: аналіз опціонів на акції; розрахунок чистого прибутку на акцію (EPS); аналіз податкової політики; оцінка чистого прибутку та самофінансування; стратегія підтримки рентабельності власного капіталу. EBITDA-аналітика (EBITDA margin – операційна рентабельність; Debt/EBITDA – боргове навантаження; Loan productivity by EBITDA – ефективність використання позикових коштів. Гіпотеза ефективного ринку (EMH) розглядається як теоретична основа для оцінки акцій, що враховує ступінь ефективності фінансових ринків. Методичний інструментарій оцінювання вартості грошей у часі та його застосування у фінансових розрахунках. Визначення майбутньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання*: опитування за матеріалами лекції
3. *Практичні завдання*.
4. *Самостійна робота*.

Практичне заняття № 10, 11

Тема 6. ***Аналіз конкурентоспроможності підприємства***

Мета – вивчити порядок аналізу конкурентоспроможності підприємства.

Завдання для вивчення: Аналіз конкурентоспроможності із застосуванням бальної оцінки за чотирма групами KPI підприємства, функціонально-вартісного аналізу продукту, канви бізнес-моделі, VRIO-аналізу ресурсів

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 12, 13

Тема 7. ***Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі***

Мета – вивчити застосування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі.

Завдання для вивчення: Теоретичні основи ризику та ризик-орієнтованого підходу. Особливості ризику та ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізу. Процес оцінювання ризиків на основі ризик-орієнтованого підходу. Документування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 14

Тема 8. ***Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства***

Мета – вивчити порядок аналізу та управління фінансовими ризиками підприємства.

Завдання для вивчення: Передумови аналізу та управління фінансовими ризиками. Аналіз кредитного ризику та ризику ліквідності. Аналіз ринкових фінансових ризиків. Проактивне управління фінансовими ризиками.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 15, 16

Тема 9. ***Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку***

Мета – вивчити порядок аналізу корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації та аналізу звітності

підприємства зі сталого розвитку.

Завдання для вивчення: Поняття корпоративної звітності, елементи її змісту, ключові напрями аналізу та панель KPI корпоративної звітності. Застосовано техніку контент-аналізу документів для огляду інтегрованого звіту корпорації. Процедура бізнес-діагностики фінансової безпеки корпорації з використанням інструментів скорингової оцінки та багатофакторного дискримінантного аналізу. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Рекомендована література

Основна література

1. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності): навчальний посібник / І. М. Парасій-Вергуненко, К. О.Назарова, В. Ю. Гордополов, К. В. Безверхий, В. Д. Гоцуляк, М. О. Нежива, В. С. Негоденко. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2024. 586 с.

2. FFM D24-J25 syllabus and study guide. URL: https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-students/fia/ffm/FFM%20D24-J25%20syllabus%20and%20study%20guide%20-%20final.pdf

3. Калабухова С.В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с

4. Навчальна програма CIMA 2024: основні зміни та те, що вам потрібно знати. URL: https://www.practicetestsacademy.com/blog/cima/cima-syllabus/

5. Отримайте швидкий старт своєї бізнес-кар'єри з ACCA. URL: https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources.html

Допоміжна література

1. Kireitseva H., Ševičienė V., Khrutba V., Zamula I. Internal and external factors of use and conservation of water resources in Zhytomyr region. Environmental Problems. 2024. Т. 9, № 1 https://science.lpnu.ua/ep/all-volumes-and-issues/volume-9-number-1-2024/internal-and-external-factors-use-and-conservation

2. Lakhtionova L., But V., Kalabukhova S., Hnylytska L. Modeling of Forecasting Financial Statement. Comprehensible Science. ICCS 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 315. P.144-157. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85799-8_13

3. Tanasiieva, M., Zamula, I., Travin, V., Nitsenko, V., Balezentis, T. and Streimikiene, D. (2020) Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. Sustainability. 12(7), 2998. https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998

4. Zamula I.V., Shavurska O.V., Tanasieva M.M., Travin V.V. Impact investment in post-war Ukraine. Academy review. 2024. № 1 (60). С. 105-122. DOI: 10.32342/2074-5354-2024-1-60-8. https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2024/1/9.pdf

5. Zamula, I., Prodanchuk, M., Kovalchuk, T., MyhalkivA., & Simakov, K. (2020). Engineering of business processes in accounting support of cash management. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 6(3), 135-148. Retrieved from https://are-journal.com/index.php/are/article/view/341

6. Zamula, I., Shavurska, O., Kireitseva, H. (2024). Sustainable Development of Ukraine as an Innovative Approach to Its Post-War Recovery. Science and Innovation, 20(3), 3–16. https://doi.org/10.15407/scine20.03.003

7. Zhyhlei I., Zamula, I., Travin, V. Assessing organic production efficiency. Revista Română de Statistică Supliment, 2020. №. 11. С. 51-61 URL: https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2020/12/assessing-organic-production-efficiency/

8. Замула І.В. Аналіз фінансового стану підприємства в умовах комп'ютеризації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 199-202.

9. Замула І.В., Скороход І.О., Журавель М.Ф. Оцінка ефективності впровадження альтернативних джерел енергії в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.34

10. Калабухова С. В., Токарева Т.О., Чук О.В. Класифікація методів аналізу бухгалтерської інформації для ідентифікації ознак тінізації діяльності суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*, 2024. № 7. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4193/4228.

11. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія / За заг.ред. В.К. Савчука. К.: ФОП Ямчинський О. 2020. 292 с.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://learn.ztu.edu.ua
2. https://clarity-project.info/edrs
3. http://www.nbuv.gov.ua
4. https://openbudget.gov.ua/
5. https://spending.gov.ua/new/
6. https://opendatabot.ua
7. https://datacommons.org/

8. https://www.ukrstat.gov.ua/
9. https://www.zt.ukrstat.gov.ua/
10. https://sustainabilityreports.com/
11. https://ec.europa.eu/eurostat